

27.5.2019
Anne Ilkka
hallitusneuvos

SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON VALMIUTTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

- Valmiutta koskeva nykyinen lainsäädäntö
- Viime hallituskauden säädösmuutostarpeet
- Tulevat säädösmuutostarpeet

Nykyinen sosiaali- ja terveydenhuollon valmiutta ja varautumista koskeva lainsäädäntö

VALMIUSLAKI

Poikkeusolojen määritelmä (3 §)

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
- 5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

VALMIUSLAKI

Varautumisvelvollisuus (12 §)

- Valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Varautumisen johtaminen, valvonta ja yhteensovittaminen (13 §)

- Varautumista johtaa ja valvoo valtioneuvosto sekä kukin ministeriö toimialallaan. Kukin ministeriö yhteensovittaa varautumista omalla toimialallaan. Varautumisen yhteensovittamisesta valtioneuvostossa säädetään erikseen.

VALMIUSLAKI

8 luku: Sosiaaliturvaan liittyvät muutokset

- **Lakisääteisen vakuutuksen ja etuuksien muutokset (56§)**
 - Eläkkeiden ja päivärahojen maksatuksen keskeytys tai alentaminen määräajaksi
- **Sosiaaliavustusten muutokset (57§)**
 - Sosiaalietuuksien maksatuksen keskeytys tai alentaminen määräajaksi
- **Etuuksien maksatus (58§)**
 - toimeentulotuen maksaminen
- **Maksun viivästymisen seuraamuksista vapautuminen (59§)**
 - viivästyskorosta ja muista viivästysseuraamuksista vapautuminen

VALMIUSLAKI

11 luku: Sosiaali- ja terveydenhuollon turvaaminen Sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden toiminta (86 §)

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa **STM** sekä toimialueellaan **aluehallintovirasto** voi päätöksellään velvoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikön:

- 1) laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa;
- 2) siirtämään toimintansa kokonaan tai osaksi oman toimialueensa tai sijaintipaikkansa ulkopuolelle taikka järjestämään toimintaa myös toimialueensa ulkopuolella;
- 3) sijoittamaan hoidon tai huollon tarpeessa olevia henkilöitä toimintayksikköönsä siitä riippumatta, mitä asiasta on säädetty, määrätty tai sovittu;
- 4) luovuttamaan toimintayksikön tai osan siitä valtion viranomaisten käyttöön.

VALMIUSLAKI

Muu terveydenhuollon ohjaaminen (87§)

Väestön terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa **STM** voi päätöksellään velvoittaa lääketehaan, lääketukkukaupan, apteekkiliikkeen harjoittamiseen oikeutetun sekä sellaisen yhteisön ja yksityisen elinkeinonharjoittajan, joka toimittaa terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita tai palveluja taikka muuten toimii terveydenhuollon alalla:

- 1) laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa;
- 2) siirtämään toimintansa kokonaan tai osaksi oman toimialueensa tai sijaintipaikkansa ulkopuolelle taikka järjestämään toimintaa myös toimialueensa ulkopuolella.

VALMIUSLAKI

Sosiaali- ja terveystalvetut sekä terveydensuojelu (88 §)

Väestön sosiaali- ja terveydenhuollon turvaamiseksi 3 §:n 1, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan valtioneuvoston asetuksella säätää, että **kunta voi luopua:**

- 1) terveydenhuoltolaissa (1326/2010) säädettyjen **määräaikojen noudattamisesta kiireettömän hoidon järjestämisessä**, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi ja jos määräajan ylittäminen ei vaaranna potilaan terveyttä;
- 2) sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 §:ssä tarkoitetuista **palvelutarpeen arvioinneista**; (30.12.2014/1322)
- 3) lasten päivähoitosta annetun lain (36/1973) mukaisen päivähoiton järjestämisvastuusta, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat järjestää lapsen hoidon muutoin;
- 4) terveydensuojelulain (763/1994) mukaisen ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvien ilmoitusten käsittelystä ja päätöksenteosta sekä asuntojen terveyshaittojen selvittämiseen liittyvistä tehtävistä.

VALMIUSLAKI

13 luku: Julkis- ja yksityisoikeudelliset palvelussuhteet

Palvelussuhteen ehtoista poikkeaminen (93§)

Maanpuolustuksen, väestön **terveydenhuollon, toimeentulon** tai turvallisuuden taikka maan talouselämän turvaamisen välttämättä edellyttäessä työajan pidentämistä tai työajan poikkeavaa sijoittelua 3 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa saadaan tilapäisesti poiketa:

- 1) työaikalain ([605/1996](#)) lepoaikoja ja ylityötä koskevista säännöksistä;
- 2) vuosilomalain ([162/2005](#)) vuosiloman antamista koskevista säännöksistä.
- **Terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa** palvelussuhteen ehtoista voidaan poiketa 1 momentissa tarkoitettulla tavalla väestön terveydenhuollon, toimeentulon tai turvallisuuden vuoksi myös 3 §:n 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa.

VALMIUSLAKI

Irtisanomisoikeuden rajoittaminen (94§)

- Työnantajan ja työntekijän irtisanomisoikeuden rajoittaminen maanpuolustuksen kannalta tärkeän tuotannon, väestön **terveydenhuollon, toimeentulon** tai turvallisuuden taikka huoltovarmuuden edellytysten turvaamiseksi

VALMIUSLAKI

14 luku: Työvelvollisuus

Työvelvollisuus (95§)

- Erityisesti terveydenhuollon ammattihenkilöt

17 luku: Väestönsuojelu ja evakuointi

Väestönsuojeluvollisuus (116§)

- sammutus-, pelastus-, ensiapu-, huolto-, raivaus- ja puhdistustehtäviä sekä väestönsuojeluorganisaation johto- ja erityistehtäviä, hätäkeskustehtäviä taikka muita näihin rinnastettavia, väestön suojelemiseksi välttämättömiä tehtäviä.

TERVEYDENHUOLTOLAKI

Terveydenhuollon alueellinen varautuminen ja valtion osallistuminen valmiuden ylläpitämiseen 38 §

- **Sairaanhoitopiirin** kuntayhtymän on päätettävä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa terveydenhuollon alueellisesta varautumisesta suuronnettomuuksiin ja terveydenhuollon erityistilanteisiin. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä on lisäksi velvollinen laatimaan yhteistyössä alueensa kuntien kanssa terveydenhuollon alueellisen valmiussuunnitelman.
- **Valtio voi osallistua** terveydenhuollossa tarvittavan valmiuden ylläpitämiseen ja erityistilanteiden hoitamiseen **rahoittamalla** sellaista toimintaa, jonka korvaaminen valtion varoista on erityisestä syystä tarkoituksenmukaista. Toimintaa varten sosiaali- ja terveysministeriö voi nimetä ja **valtuuttaa valtakunnallisia toimijoita**.

SOSIAALIHUOLTOLAKI

Sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyö 29 a §

Sosiaalipäivystystä on järjestettävä laajan terveydenhuollon ympärivuorokautisen päivystysyksikön ja yhteispäivystyksen yhteydessä. Sosiaalipäivystyksen järjestämisestä vastaavat yhteistyössä sairaanhoitopiirien kanssa ne kunnat, joiden alueella tässä momentissa tarkoitetut terveydenhuollon yksiköt sijaitsevat.

Sosiaalipäivystys osallistuu tarvittaessa psykososiaalisen tuen antamiseen kiireellisissä tilanteissa.

Jatkohoidon turvaamiseksi toteutetaan osana terveydenhuollon päivystystä ja sosiaalipäivystystä mielenterveys- ja päihdetyön päivystystä.

Alueen sosiaalipäivystyksen tehtävänä on yhteistyössä ensihoitokeskuksen kanssa:

- 1) sovittaa yhteen Häätäkeskuslaitokselle annettavat paikalliset ja alueelliset sosiaalitoimen hälytysohjeet ottaen huomioon terveystoimen hälytysohjeet;
- 2) osallistua alueellaan varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen häiriötilanteiden ja suuronnettomuuksien varalle yhdessä muiden viranomaisten, toimijoiden ja erityisvastuualueiden kanssa siten, että suunnitelmat muodostavat kansallisen kokonaisuuden.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Terveydensuojelulaki

Häiriötilanteisiin varautuminen 8 §

- Kunnan terveydensuojeluviranomaisen on yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa laadittava suunnitelma elinympäristöön vaikuttaviin häiriötilanteisiin varautumiseksi. Toiminta on suunniteltava ennakolta ja sitä on harjoiteltava siten, että häiriötilanteessa pystytään ehkäisemään, selvittämään ja poistamaan häiriön aiheuttamat terveyshaitat, häiriön vaikutukset saadaan rajoitettua mahdollisimman vähäisiksi ja häiriöstä toipuminen saadaan käyntiin mahdollisimman nopeasti.
- Valviralla ohjaus- ja valvontatehtävä, velvoite laatia suunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi onnettomuuksissa tai vastaavissa muissa häiriötilanteissa.
- Aluehallintoviraston ohjaus ja valvonta
-

ALUEHALLINTOVIRASTOJEN TEHTÄVÄT

- Varautumisen yhteensovittaminen alueella ja siihen liittyvän yhteistoiminnan järjestäminen, valmiussuunnittelun yhteensovittaminen, alueellisten maanpuolustuskurssien järjestäminen, kuntien valmiussuunnittelun tukeminen, valmiusharjoitusten järjestäminen sekä alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen
- Viranomaisten johtaessa turvallisuuteen liittyviä tilanteita alueella tukea toimivaltaisista viranomaisista ja tarvittaessa sovittaa yhteen toimintaa niiden kesken

Maakunta- ja sote- uudistukseen liittyneet suunnitelmat

SOTE-JÄRJESTÄMISLAKI

- HE 15/2017 raukesi eduskunnassa
- Varautumisvelvollisuus, palvelujen jatkuvuus myös silloin kun tuotetaan palvelut hankkimalla yksityisiltä
- Valtion osallistuminen kustannuksiin
- Valtakunnalliset toimijat
- Useampaa kuin yhtä maakuntaa koskevan häiriötilanteen johtaminen
- Virka-apu poliisilta, puolustusvoimilta, Rajavartiolaitokselta, pelastusviranomaisilta

ENSIHOIDON MUUTOKSET HE 311/2018 RAUKESI

Sote reformiministeriryhmä 20.12.2016:

”Nykyisten viiden yliopistollisen sairaalan rakenteen pohjalle muodostetaan viisi uudistettua ensihoitokeskusta, joilla on nykyistä laajempia tehtäviä toimialan päivystystoiminnan ja varautumis- ja valmiustehtävien ohjauksessa.”

Sisällön pääkohdat:

- Ensihoito on viranomaistoimintaa ja osa terveydenhuollon päivystysjärjestelmää ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.
- Järjestäminen ja tuottaminen
- Päivystystoiminnan valmiuden ja varautumisen ohjaus yhteistyöalueilla ja niiden yhteistyö
- Ensihoitopalvelussa on käytettävä viranomaisten yhteisiä tieto- ja viestintäjärjestelmiä (Erica, KEJO, Virve)
- Ensihoitopalveluun kuulumattomat potilassiirrot kilpailutettava
- Velvoite järjestää 116117 -palvelu

Mutta työ jatkuu....

SÄÄDÖSMUUTOSTARPEITA

- **Velvoite tilannekuvan ylläpitoon ja jakamiseen**
 - terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki, terveydensuojelulaki
- **Valmiuskeskuksen tehtävät**
 - terveydenhuoltolaki, sosiaalihuoltolaki
- **Materiaalinen valmius**

Lisätietoja:

Anne Ilkka

Sähköposti: anne.ilkka@stm.fi

Sosiaali ja terveysministeriö

Internet: stm.fi

Twitter: [@STM_Uutiset](https://twitter.com/STM_Uutiset)

